

LITTERATUR

VIETNAMLITTERATUR 1966

Av överstelöjtnant NILS PALMSTIERNA

I denna översikt behandlas följande böcker:

Bernard B. Fall: *Vietnam-Witness* (New York 1966)

Richard N. Goodwin: *Triumph or Tragedy. Reflections on Vietnam* (New York 1966)

Sara Lidman: *Samtal i Hanoi* (Stockholm 1966, Bonniers, 22: 50 hft., 28: 50 inb.)

Fred Luschinger och Albert Müller: *Amerikas Engagement in Vietnam* (Zürich 1966)

The Vietnam Hearings med inledning av J. William Fulbright (New York 1966)

T. G. Wickbom: *Konfrontation* (Stockholm 1966, Norstedts, 27: — hft., 33: — inb.)

Victor Vinde: *Vietnam — det smutsiga kriget* (Stockholm 1966, Rabén & Sjögren, 7: 50)

Sven Öste: *Vietnam — Hökens år* (Stockholm 1966, Aldus/Bonniers, 14: 50)

läget i världen, har behandlats. Böcker som endast redovisar en sidas åsikter har inte tagits upp.

Av svenska böcker är Sven Östes bok *Vietnam — Hökens år* den tyngst vägande. Den för fram läget till hösten 1966, ett år som i vietnamesernas kalender kallas Hästens år, men som enligt senator Fulbright blev Hökens. Hökens år är en utveckling av samme författares år 1965 publicerade bok, *Vietnam — krig utan hopp?* Båda är kritiska mot USA:s vietnampolitik. Den senast utkomna är emellertid mera objektivt skriven, båda sidor kommer till tals. Bakgrunden — den japanska ockupationstiden, befrielsen, kriget mot Frankrike 1946—54, Genèvekonferensen och utvecklingen fram till det amerikanska engagemanget — är väl tecknad och vittnar om författarens beläsenhet samt egna iakttagelser och erfarenheter från flera besök i Vietnam. Ehuru han söker lägga den mesta skulden på Diem, medger han dock, att Nordvietnams "maktägande parti", dvs. kommunisterna under Ho Chi Minh, eftersom där inte finns något annat parti, i september 1960 fattade beslut att, som Öste uttrycker det, "befria" Sydvietnam. Han erkänner också, att omkring 6 000 ledande kommunister lämnades kvar i Sydvietnam efter Genèveavtalet för att propagera och agitera, liksom att en stor del av de minst 80 000, som återvände till Nordvietnam 1954, efter militär och politisk utbildning där, senare infiltrerade söderut. Vad

Världspolitikens brännpunkt är just nu förlagd till Vietnam. Konflikten har medfört en nästan överväldigande rik litteratur, i form av böcker, tidsskrifts- och tidningsartiklar. Här följer ett urval böcker, såväl svenska som utländska, med korta kommentarer. De böcker, som söker förmedla en — så vitt möjligt — objektiv bild av orsakerna till och utvecklingen av den konflikt, som så avgörande påverkar

han underlåter att tala om är att av de omkring 800 000, som flydde från Nordvietnam 1954, inga har skickats tillbaka för att bedriva omstörtande verksamhet i Nordvietnam. Vidare påstås att Sydvietnams armé upprustades och övades för ett "fälttåg mot norr". Det har veterligen inte tidigare antytts från något håll, att Sydvietnam (med USA:s goda vilja?) skulle ha förberett ett anfallskrig mot Nordvietnam. Var har Öste fått detta ifrån? Hade Hanoi haft kännedom om något som tydde härpå, hade man nog inte underlåtit att utnyttja detta i sin propaganda.

Öste framhåller, att Nordvietnams förnekande av att reguljära nordvietnamesiska förband insatts i strid i Sydvietnam är en "uppenbart ohållbar" position.

I Östes kritik mot den amerikanska krigföringen, främst flyganfall mot byar och andra av FNL besatta områden i Sydvietnam, som drabbar stridande och icke stridande, kan man instämma. Att attackflyg inte är ett lämpligt vapen att bekämpa partisaner med, lika litet som det kan hindra tillförsel av förstärkningar under förhållanden som råder i länder som Korea och Vietnam, borde stå klart för alla.

Öste sätter fingret på många svaga punkter i Sydvietnam, bl. a. den bristande viljan att genomföra den jordreform, som är nödvändig för att vinna befolkningens förtroende, korruptionen, som sedan gammalt florerar i stater av Vietnams karaktär, den mångfacetterade splittringen i olika politiska och religiösa fraktioner — en följd av att en viss demokrati dock råder i landet — samt amerikanernas många gånger bristande förståelse för folkets egenart, medförande avsevärda psykologiska bakslag.

Avsnitten om debatten i USA, med bl. a. ingående redogörelser för se-

natsförhören i Washington våren 1966 och för den amerikanska oppositionen är mycket informativa. Östes slutsats är att i USA endast omkring 5% är emot kriget. För dem som vill skaffa sig kunskaper om orsakerna till den tragiska konflikten i Vietnam och hur kampen förs, militärt och politiskt på yttre och inre fronter, är Östes bok en god introduktion.

T. G. Wickbom samlar i sin bok *Konfrontation* intryck från en resa i Asien. Konfrontationen i Vietnam blir därför endast ett av de många problemen i Asien som behandlas. Men härigenom får Vietnamkriget den bakgrund som saknas i Östes bok. Kinas politiska och militära offensiv behandlas — Tibet, Indien och Indonesien. Wickbom analyserar oroligheterna i Kina — dess s. k. "kulturrevolution" med krav på att regeringschefen skall brännas levande som ett mått på den kulturella nivån. Han framhåller också, vilket stundom förbises i svensk debatt, att striden i Vietnam är ett led i kampen mellan de tre supermakterna Sovjet, Kina och USA, och att ingen av dessa vill bli den förlorande parten, hur kostsam striden än blir. Wickboms bok kompletterar därmed Östes i viktiga hänseenden.

Victor Vinde, *Vietnam — det smutsiga kriget* och Sara Lidman, *Samtal i Hanoi* redovisar vad myndigheter och enskilda i Nordvietnam berättat för dem.

Av utländska böcker tilldrar sig *The Vietnam Hearings* med inledning av J. William Fulbright stort intresse. Den redogör för senatsförhören, som började 28:e januari 1966 och avslutades en månad senare med Fulbright som ordförande. Här utfrågar de mot regeringens politik mest kritiska senatorerna regeringens representanter, utrikesminister Rusk och general Taylor, samtidigt med två andra kritiker, ambassadör Kennan och general Ga-

vin. Alla argument för och emot den amerikanska regeringens politik framläggs och diskuteras öppet. Vill man objektivt bedöma USA:s politik och handlande i Vietnamfrågan och amerikansk opinion i denna, ger Fulbrights rapport det rikligaste underlaget, samtidigt som den ger en lektion i demokrati.

Beträffande utvecklingen i Vietnam från 1945 ger Bernhard B. Fall i *Vietnam-Witness* den sannolikt mest initierade skildringen. Hans tidigare två böcker, *Street without Joy* 1961, och *The two Viet-Nams* 1963 har visat hans stora förtrogenhet med de komplicerade frågor som tillsammans lett fram till dagens läge. *Vietnam-Witness* diskuterar de misstag som gjorts och de möjligheter som inte begagnats. Verket är en skarp vidräkning med både franska och amerikanska åtgärder samtidigt som motsidans handlande belyses med samma kritiska skärpa. Goda kartor och utförlig statistik förhöjer ytterligare bokens värde.

I en tredje skrift, *Amerikas Engagement in Vietnam*, redovisas en artikelserie i *Neue Züricher Zeitung* som maren 1966. Artiklarna är skrivna av Dr Fred Luschinger och Albert Mül-

ler, den förre utrikesredaktör och den senare en av hans företrädare i denna för sina objektiva och insiktsfulla utrikespolitiska artiklar kända tidning. På 40 sidor analyseras här den amerikanska opinionens inställning för och emot kriget, varjämte USA:s beslut att stödja Sydvietnam diskuteras mot bakgrund av det allmänna läget i Asien. Artiklarna avtecknar sig fördelaktigt från de ofta känslöbetonade skrivierna i svensk press.

En rådgivare till både president Kennedy och president Johnson, Richard N. Goodwin, ger i *Triumph or Tragedy, Reflections on Vietnam*, bl. a. några glimtar av hur diskussionen fördes i de avgörande instanserna inför beslut att föra bombkrig till Nord-Vietnam. Boken har högt värde genom den rikliga dokumentationen som sträcker sig från Genèvekonferensen till Honoluludeklarationen 8/2 1966. Goodwin diskuterar tre större frågor: vilka är USA:s verkliga intressen i Vietnam, vilka politiska och militära felbedömningar har lett fram till det nuvarande dödläget och, slutligen, vilka möjligheter finns att få ett slut på kriget?

OM stadsbyggnad och kultur

Den gamla platsen fordrar av den nya byggnaden, icke slaviskt kryperi, icke efterapning och osjälvständighet, men vörndnad. Utan denna vörndnad för den stil, som sedan sekler haft platsen i sin ägo, riktar nybyggnaden slaget mot den åldriga kulturplatsens stämningsvärde, även om detta nybyggda hus är en snillrik konstnärs verk. Det är väl till sist vörndnaden och förståelsen för det bästa i gångna släktleds arbeten, som inom alla kulturgrenar, skapar den kontinuitet, den enhetlighet, som är en äkta kulturs adelsmärke.

Ragnar Josephson i *Svensk Tidskrift* 1917